

5. Ткачук П. Питання доступу громадян до конституційного правосуддя в Україні. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 4–5. С. 74–81.

6. Гультай М.М. Ідея конституційної скарги у сучасній конституційно-правовій доктрині України. *Часопис Київського університету права*. 2012. №2. С. 85–90.

7. Остапенко В.В. Конституційна скарга у механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Форум права*. 2016. № 4. С. 240–251. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_4_40.

Стаття надійшла до редакції 14 квітня 2019 р.

УДК 342.71

DOI 10.33111/lre.2019.18.053

О. О. Сподинський*,
аспірант кафедри
конституційного права та прав людини
Національна академія внутрішніх справ

БІПАТРИЗМ В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У статті розглянуто поняття міграційної політики та біпатризму (подвійного громадянства). Окреслено сучасні міграційні ситуації в світі, на Європейському континенті та в Україні. Розглянуто чинники та наслідки міжнародної міграції, її значення для розвитку та безпеки. Досліджено надбання спільної міграційної політики Європейського Союзу. Проаналізовано окремі теоретичні аспекти формування державної міграційної політики як в Україні, так і в зарубіжних країнах, зокрема, щодо пошуку та обґрунтування можливостей врегулювання проблем, пов'язаних з інститутом біпатризму. Окрему увагу приділено загальним перспективам та подальшому удосконаленню міграційної політики України.

Ключові слова: біпатризм, міграційна політика, імміграція, мігранти, внутрішньо переміщені особи.

* Spodynskiy O. O., PhD Student of Constitutional Law and Human Rights Department at the National Academy of Internal Affairs

BIPATRISM IN THE CONTEXT OF MIGRATION POLICY OF UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES

** Науковий керівник: завідувач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, д.ю.н., доцент Калиновський Б.В.

В статье рассмотрено понятие миграционной политики и бипатризма (двойного гражданства). Определены современные миграционные ситуации в мире, на Европейском континенте и в Украине. Рассмотрены факторы и последствия международной миграции, её значение для развития и безопасности. Исследовано достояние общей миграционной политики Европейского Союза. Проанализированы отдельные теоретические аспекты формирования государственной миграционной политики как в Украине, так и в зарубежных странах, в частности, что касается поиска и обоснования возможностей урегулирования проблем, связанных с институтом бипатризма. Особое внимание уделено общим перспективам и дальнейшему совершенствованию миграционной политики Украины.
Ключевые слова: бипатризм, миграционная политика, иммиграция, мигранты, внутренне перемещённые лица.

The article discusses the concept of migration policy and bipatrisms (dual citizenship). The current migration situations in the world, on the European continent and in Ukraine are defined. The factors and consequences of international migration, its importance for development and security are considered. The property of the common migration policy of the European Union is investigated. Some theoretical aspects of the formation of state migration policy both in Ukraine and in foreign countries, in particular, with regard to the search and justification of the possibilities of resolving problems associated with the institution of bipatrisms are analyzed. Special attention is paid to the general prospects and further improvement of the migration policy of Ukraine.

Keywords: bipatrisms, migration policy, immigration, migrants, internally displaced persons.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації набули небаченої інтенсивності саме міжнародні міграції. Однією з найтипівіших характеристик сучасного світу, поряд із рухом інформації, капіталів, товарів, є переміщення населення. Прослідковується тенденція щодо збільшення людей, які народилися в одній країні, проте працюють, мають бізнес або навчаються в іншій, розповсюджується бипатризм (подвійне громадянство) або навіть множинне громадянство (полігромадянство). Безперечно вони набувають досвіду інших народів, привносячи з собою культурні особливості батьківщини, що збагачує, відкриває нові можливості не тільки для іноземних держав, а й для самих мігрантів, їхніх сімей. Однак існує зворотний бік міжнародних міграцій. Напрями і склад міграційних переміщень, що перетворилися на помітний чинник розвитку глобалізованого світу, постійно урізноманітнюються, а масштаби зростають. Це призводить до того, що вони чинять значний вплив на кількісний та якісний склад населення, економіку, політику, культуру.

Останнє десятиріччя характеризується наростанням соціального напруження та збройних конфліктів у світі, що, у свою чергу, веде до загострення проблем регулювання процесів добровільної і вимушеної міжнародної міграції населення. А найголовніше те, що неефективна міграційна політика призводить до виникнення реальних загроз національній безпеці держави. Оскільки через неефективний прикордонний контроль, нелегальну міграцію, не інтегрованість іммігрантів у соціум приймаючої країни виникають: зріст злочинності, сепаратизм, теракти, військова агресія та інші негативні явища. Чисельні еміграційні потоки вимивають найцінніший людський потенціал за межі країни, в результаті чого настає економічна криза. Зазначені проблеми є актуальними на сьогодні не тільки для іноземних держав, а й для України також. Їх вирішення загострює необхідність підвищення ефективності міграційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підвищення інтересу до міграційної проблематики широкого кола вітчизняних і зарубіжних науковців зумовили її актуальність і гострота. Вагомий внесок у дослідження теоретико-прикладних аспектів міграції населення та проблем, пов'язаних з її регулюванням, здійснили українські вчені: О. Власюк, С. Вовканич, П. Гайдуцький, Е. Лібанова, Ю. Макогон, О. Малиновська, С. Пирожков, О. Позняк, І. Прибиткова, М. Романюк, У. Садова, Л. Семів, О. Хомра, С. Чехович, М. Шульга та інші. Свої праці щодо аналізу моделей міграційної політики, а також дослідженню проблем інтеграції мігрантів у приймаючий соціум, присвятили зарубіжні вчені Дж. Беррі, Дж. Боргес, К. Кельдстадлі, П. Качмарчик, Д. Массей, В. Охель, М. Фікс та ін.

Грунтовний аналіз проблем біпатризму відображений у наукових працях В. Бойцова, К. Вітмана, Л. Воєводіна, А. Денисова, А. Колодія, В. Кравченка, А. Мещерякова, А. Олійника, В. Погорілка, П. Рабіновича, В. Сафронова, Ю. Тодики, О. Фрицького, М. Хавронюка, В. Шаповала та ін. У контексті міжнародного права дослідження інституту біпатризму займалися: М. Баймуратов, Ю. Боярс, О. Журавка, І. Лукашук, Сантаяна Кабірадж, Є. Смирнова, Б. Топорнін тощо.

Проте, незважаючи на існуючий вагомий доробок зарубіжних та українських науковців, на сьогодні ряд проблем залишається невирішеним. Нові виклики і завдання постійно ставлять перед державною міграційною політикою триваючі процеси глобаліза-

ції, євроінтеграції та дестабілізації мирної ситуації у країні та світі, а також розповсюдження біпатризму (подвійного громадянства) або множинного громадянства (полігромадянство) серед населення. Їх вирішення має бути закріплено у стратегічних документах і нормативно-правовому забезпеченні міграційної політики кожної держави. Це викликає необхідність у проведенні подальших теоретико-прикладних досліджень у міграційній сфері, враховуючи причини виникнення зазначених проблем.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз окремих теоретичних аспектів формування державної міграційної політики, зокрема, щодо пошуку та обґрунтування можливостей врегулювання проблем, пов'язаних із інститутом біпатризму як в Україні, так і в зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день світовий простір розвивається та знаходиться на шляху світової глобалізації, процеси якої набули інтенсивного характеру. Тому міграцію населення неможливо зупинити, а відповідно до цього ефективно регулювання міграційних процесів є чи не найважливішим завданням для державної політики багатьох європейських країн.

Як зазначає О. Малиновська, поширення різноспрямованих тимчасових, зворотних, циркулярних міграційних потоків призвело до формування численної когорти людей, які впродовж життя переміщуються між різними державами, встановлюючи та підтримуючи різноманітні соціальні зв'язки у кожній із них. Мігранти другого й наступних поколінь від самого початку виховуються в умовах сталих міжнаціональних зв'язків. Це призводить до формування подвійної (а то й множинної) ідентичності, яка в багатьох випадках закріплюється у формі подвійного (множинного) громадянства. Міжнародні міграції, що набули небаченої інтенсивності, є вагомим чинником цього процесу. Вони призвели не лише до зміни ставлення, а й до трансформації сутності подвійного громадянства [1, с. 105].

Поняття «міграційна політика» трактується по-різному у сучасній науковій літературі, єдності думок щодо її визначення поки що немає. Слово «політика», у загальнонауковому розумінні від грецького *politike* — мистецтво керувати державою, означає діяльність органів державної влади, партій, суспільних груп у галузі внутрішньо-державного управління і суспільних відносин [2, с. 485].

Як комплекс розроблених заходів, спрямованих на формування необхідних потоків і бажаної інтенсивності міграції населен-

ня, визначає міграційну політику відомий український учений О. Хомра [3, с. 51].

На думку політолога О. Бабенко, міграційна політика — це система заходів, ресурсів і механізмів, з використанням яких держава та суспільство цілеспрямовано впливають на соціальні переміщення та соціальну мобільність як свого автохтонного населення, так і всіх іноетників [4]. В. Колпаков та О. Кузьменко визначають міграційну політику як комплекс заходів, які відносяться до сфери державного управління, і включають процес прийняття рішень, який врегульований правовими нормами, контрольований представницькою владою і спрямований на упорядкування міграційних процесів [5, с. 66]. Дещо близькою є позиція В. Олефіра, який міграційну політику розглядає як «комплекс правових, фінансових, адміністративних та організаційних заходів, з використанням яких держава цілеспрямовано впливає на регулювання міграційних процесів з позицій міграційних пріоритетів, кількісного складу міграційних потоків та їх структури у сфері державного управління» [6, с. 3].

Інші науковці, які займаються міграційною проблематикою, мають схожі думки щодо тлумачення цього поняття.

Результатом аналізу існуючих визначень міграційної політики є те, що у переважній більшості праць науковців в основному акцент робиться на регулюванні самих міграційних переміщень, поза увагою залишається проблема адаптації та інтеграції як зовнішніх мігрантів, так і внутрішньо переміщених осіб. Тобто при зосередженні уваги на правовому аспекті, не досліджуються інші, зокрема, культурологічний.

На наш погляд, міграційна політика — це діяльність органів державної влади, що цілеспрямована на регулювання міграції та інтеграції населення, різноманітних факторів, пов'язаних із цими процесами, з метою оптимізації міграційної активності з позицій національних пріоритетів, гармонізації індивідуальних і суспільних інтересів, та покликана сприяти у взаємодії з іншими видами політики покращенню якості життя населення, відповідаючи потребам розвитку людини як найвищої цінності.

Що ж стосується недержавних інститутів, то вони відіграють допоміжну роль у регулюванні міграційних процесів.

Як і більшість країн світу, Україна прагне систематизувати підходи до управління міграцією шляхом отримання балансу між міжнародними зобов'язаннями щодо гарантій прав і свобод лю-

дини і залученням мігрантів відповідно до квот на дефіцитні або непопулярні професії. Однак наша держава, з точки зору міжнародних міграційних процесів, є здебільшого транзитною країною або країною постачання мігрантів.

Безпрецедентних масштабів досягли сучасні міжнародні міграції, вони спричиняють кардинальні економічні, політичні, соціальні зміни та обумовлюють виникнення нових суспільних явищ, наповнюючи, при цьому, оновленим змістом уже існуючі.

Варто зауважити, що переміщення населення впливають на його кількісний та якісний склад у країнах як призначення, так і походження мігрантів.

Звернемося до статистичних даних. Так, упродовж 2000–2017 рр. найбільший приріст чисельності мігрантів зафіксовано у США — 15 млн, або 0,9 млн у середньому щорічно. За цей же період чисельність мігрантів зростає майже на 7 млн у Саудівській Аравії, на 6 млн — в Об'єднаних Арабських Еміратах, на 5 млн — в Іспанії. У зв'язку з цим десятка країн — лідерів за чисельністю мігрантів зазнала змін. Зокрема, до неї увійшли Об'єднані Арабські Емірати та Іспанія, Саудівська Аравія пересунулася на друге після США місце. За часткою іммігрантів в усьому населенні ОАЕ однозначно перебувають на першому місці (88,4 %) [7].

До найпоширеніших типів міграційних переміщень відноситься *сімейна міграція*, тобто переїзд особи до іншої країни разом з мігрантом, для створення сім'ї, возз'єднання сім'ї, або міжнародного усиновлення. Основною рушійною силою сімейної міграції є природна потреба людини в родинному житті, проте напрям переїзду здебільшого є економічно обумовленим — обирається залежно від умов проживання в тій чи іншій країні.

Трудова міграція є найчисельнішим світовим міграційним потоком, і водночас, видом економічної міграції.

Активізацію *інтелектуальної та навчальної міграції* спричинила глобалізація сфери освіти і науки. Освіта за кордоном — важливий шанс здобуття передових знань, вивчення мов, ознайомлення з іншими культурами, покращення шансів на світовому ринку праці.

Особи, які були змушені залишити свої домівки через страх переслідувань, неможливість залишатися внаслідок політичних чи військових конфліктів, природних і техногенних катастроф, або ж були насильно вигнані урядами чи неурядовими силами, формують *недобровільну міграцію*. Їхня мета, власне, не міграція,

а безпека, оскільки власна держава її не забезпечує. Мігранти з неврегульованим статусом або нелегальні мігранти за причинами чи характером міграції можуть належати до будь-якої з наведених категорій. Вони відрізняються тим, що прибувають, перебувають або працюють у зарубіжній державі без дотримання вимог її законодавства.

В умовах глобалізації наслідком міжнародної міграції, як підкреслила О. Малиновська, є швидке збільшення чисельності міжнародних шлюбів, яке зумовлює не лише міксування культурних і мовних ознак, а й виникнення ситуації подвійного громадянства як членів такого подружжя, так і народжених у ньому дітей [8, с. 256].

Біпатриди, як зазначається в Енциклопедії історії України, (від лат. *bis* — двічі та грец. *патріс* (*патрідіс*) — батьківщина) — особи, які водночас є громадянами двох або більше держав [9].

Особливого правового статусу більшістю держав для біпатридів не передбачено. Їх розглядають, з огляду національного законодавства, або як власних громадян, або як іноземців.

Взагалі кожна держава по-своєму регулює інститут полігромадянства. Якщо у двох різних країнах проживає спільний етнос, то укладають міждержавні угоди, які мають регулювати соціальну поведінку біпатридів, зокрема, що стосується оподаткування чи служби в армії. Насправді, у світі немає одностайного підходу до цього питання.

У своєму дослідженні Д. Белов та Є. Лазорик зазначили, що громадянин США може стати громадянином іншої країни і при цьому зберегти своє американське громадянство, якщо інша країна не зобов'язує його відмовитися від громадянства США. До речі, в американському законодавстві немає поняття «подвійне громадянство», але Державний департамент в інтересах розширення міжнародної співпраці не звертає уваги на те, що багато нових американців, які подорожують світом, також не відмовилися від старої батьківщини. Утім в американському паспорті прямо вказано, що «власник його не визнає більше жодного громадянства».

Прикладом суперечності є традиційний текст присяги для осіб, котрі отримують американське громадянство, який вимагає від того, хто присягає, не лише вірності новій батьківщині, а й відмови від попереднього громадянства. Американська влада не переслідує тих, хто прийняв присягу, зберігши при цьому за собою колишнє громадянство.

Якщо ж говорити про Європу, то одні країни ЄС відкидають його, натомість інші дозволяють. Так, Ірландія визнає подвійне громадянство, Австрія — ні. У Голландії та Італії органи влади на подвійне громадянство заплющують очі. У Туреччині та Греції подвійне громадянство законом дозволено, тоді як Норвегія і Швеція його категорично забороняють. В Іспанії дозволено мати подвійне громадянство лише певних країн. А швейцарський громадянин може придбати паспорт іншої країни, але тоді він раз і назавжди втрачає свій. При цьому будь-яка людина, котра отримала «посвідчення швейцарця», зобов'язана відмовитися від усіх своїх колишніх паспортів.

У Південній Америці майже така сама ситуація. Болівія та Уругвай не визнають подвійного громадянства, в Аргентині можна мати, крім аргентинського, лише іспанський або італійський паспорт. Бразилія лише в певних випадках дозволяє мати інший, окрім бразильського, документ, що посвідчує особу. Ямайка і Домініканська Республіка дозволяють подвійне громадянство, Гондурас і Мексика — ні. Чилі уклала угоду про подвійне громадянство виключно з Іспанією. ПАР, Японія і Філіппіни не визнають подвійного громадянства.

Донедавна європейськими лідерами з отримання другого громадянства були британці, але тепер у цьому їх випередили французи, бельгійці, громадяни скандинавських країн та Іспанії, що пояснюється бажанням уникнути сплати податків. При цьому в Європейському Союзі свідомі того, що підштовхує європейців набувати подвійного громадянства. Тому двері до країн, які називають «податковим раєм», — Монако, Гібралтар, Андорра, Домініканська Республіка і Гренада, Брюссель планує зачинити законодавчо.

Арабські держави, наприклад, надають громадянство лише уродженцям цих країн, і для іноземця майже неможливо стати в цих державах повноправним громадянином, особливо в Алжирі, Саудівській Аравії та Арабських Еміратах. Уважається, що стосовно набуття другого громадянства найліберальнішою країною у світі є Австралія, однак при цьому тут, мабуть, найжорсткіше імміграційне законодавство [10, с. 49].

На прикладах різних держав проаналізував моделі запровадження біпатризму (подвійного громадянства) В. Крисаченко. Він зазначив, що доволі жорстокою є процедура надання громадянства в Канаді. Хоча ця країна приймає щорічно близько 200

тис. іммігрантів, серед інших обов'язкових умов (наприклад, відсутність кримінальної відповідальності) є вимога до знання мови: англійської — для Канади і французької — для Квебеку. Крім цього, іммігранти, які претендують на громадянство, повинні мати професію, рівень освіти тощо. Такі жорсткі критерії та вимоги ставлять перед новими громадянами й інші країни — Австралія, Нова Зеландія та ін. [11, с. 82].

Цікавим є приклад Німеччини, яка після Другої світової війни почала активно залучати робочу силу з-за кордону (насамперед з Туреччини), надаючи право мігрантам на постійне проживання і пільгові умови при одержанні німецького громадянства. Сьогодні аналітики дедалі частіше говорять про певні загрози, зокрема, про значні зміни в національній структурі Німеччини. Уже після 2010 року співвідношення у віковій групі до сорока років у німецькому суспільстві зміщується на користь мігрантів і їх нащадків. Схожа тенденція спостерігається у Франції, Великобританії, Нідерландах, Бельгії та деяких інших європейських країнах. Таку політику реалізує і Ізраїль, створюючи сприятливі умови для повернення представників єврейської діаспори на їхню історичну батьківщину, оскільки всіх їх розглядають як потенційних громадян Ізраїлю. Принцип збереження національної ідентичності є ключовим в Ізраїлі, де тісно взаємопов'язані такі поняття, як держава, релігія, національність. В Ізраїлі, за різними оцінками, проживає понад 50 тисяч власників українського та ізраїльського паспортів [12, с. 46].

На міжнародній арені найбільш розвиненим і різнобічним прикладом домовленостей щодо регулювання міграційних процесів є спільна міграційна політика Європейського Союзу (далі — ЄС). З огляду на євроінтеграційні прагнення України вона варта першорядної уваги. Напрацювання ЄС у цій сфері мають враховуватися при удосконаленні міграційної політики нашої держави, оскільки країни ЄС є чи не основним напрямом міграції населення України, тому міграційна ситуація та міграційна політики в Європі вочевидь впливає на міграційну поведінку українців.

Після тривалих багатосторонніх консультацій у грудні 2005 року Єврокомісія затвердила Політичний план щодо легальної імміграції [13], ухвалення якого ознаменувало підтвердження зміни імміграційної політики ЄС від цілком обмежувальної раніше до більш прагматичної і відкритої нині, що пояснювалося демографічним спадом, потребою у кваліфікованих працівниках

для розбудови економіки, знань, а також культурного збагачення та додаткових джерел підприємництва та інновацій. Її мета — використання потенціалу міграції для розвитку Європи, в т. ч. шляхом щонайповнішої інтеграції тих іноземців, які вже перебувають на її території, а також регульованого залучення нових контингентів іноземних працівників.

У 2008 році Єврокомісія проаналізувала міграційну ситуацію в Європі початку ХХІ ст. та підбила підсумки першого етапу формування міграційної політики ЄС. Було сформульовано принципи імміграційної політики, що водночас є й основними напрямками діяльності в міграційній сфері, накреслено необхідні заходи та засоби для їх реалізації [14].

Крім цього, для подальших дій у сфері міграції було визначено п'ять основних напрямів: 1) організація легальної імміграції відповідно до пріоритетів, потреб і можливостей окремих країн, забезпечення інтеграції мігрантів; 2) запобігання нелегальній міграції, забезпечення повернення нелегальних мігрантів до країни походження чи транзиту; 3) підвищення ефективності прикордонного контролю; 4) розбудова європейської системи притулку; 5) поглиблення співробітництва з країнами походження мігрантів з метою забезпечення синергетичної взаємодії між міграцією та розвитком [8, с. 137].

Щодо нашої держави, то у липні 2017 року Уряд України ухвалив Стратегію державної міграційної політики на період до 2025 р. [15]. Цей документ замінив Концепцію державної міграційної політики України 2011 р., яку серйозно критикували фахівці і яка не відповідала ситуації у світі та в Україні, що останніми роками кардинально змінилася. Значне сприяння розробленню Стратегії надали Міжнародна організація з міграції, Європейський Союз, консультуючи щодо адаптації найкращих міжнародних практик до українського контексту. При розробленні документу вивчалися та були взяті до уваги новітні стратегії міграційної політики низки країн ЄС і «Східного партнерства» (Болгарії, Грузії, Фінляндії, Угорщини, Молдови, Польщі, Словаччини).

Проте, не зважаючи на прийнятий документ, підвищення ефективності регулювання міграційних процесів напряму залежить від якісних статистичних даних і розуміння чинників, динаміки, наслідків міжнародних міграцій. А з'ясувати реальну ситуацію щодо переміщень мешканців України допоможе запланований на 2020 р. перепис.

Висновки. Міжнародне співробітництво є невід’ємною складовою міграційної політики кожної держави. І хоча інтереси України як країни походження та інтереси країн призначення українських мігрантів суттєво відрізняються, обидві сторони зацікавлені в організованій, законній і безпечній міграції, що відкриває реальні можливості для співпраці.

З метою запобігання відпливу найціннішого людського потенціалу за межі держави, першочергово, владі в Україні необхідно покращити умови працевлаштування працездатного населення, а також удосконалити систему оплати праці. Боротьба з масовим безробіттям і реформа системи заробітної плати є невідкладними вимогами сьогодення.

Також, нашій країні в результаті міграції доцільно шукати домовленостей з іншими державами про запровадження програм циркулярних, тимчасових переміщень, що відповідає й їх інтересам, оскільки звільняє від витрат на інтеграцію мігрантів і зменшує невдоволення щодо прибуття іноземців серед населення.

Список використаних джерел

1. Малиновська О.А. Подвійне громадянство в контексті міграційних переміщень доби глобалізації: загроза чи закономірність? *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 1(22). С. 105–112.
2. Новий словник іншомовних слів: близько 40000 слів; за ред. Л.І. Шевченко. Київ. 2008. 672 с.
3. Хомра А.У. Міграция населения: вопросы теории, методики исследования. 1979. 146 с.
4. Бабенко О. Г. Міграційна політика Української держави на сучасному етапі (політологічний аспект): автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 1997. 26 с.
5. Колпаков В. К. Нелегальна міграція: генезис і механізм протидії: Монографія. Дніпропетровськ. 2002. 372 с.
6. Олефір В. І. Сучасна міграційна політика в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. № 3. С. 3–11.
7. Малиновська О.А. Міграційна UN Population division.URL: <http://www.esa.un.org/UNPP/p2k0data.asp>
8. Політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ. 2018. 472 с.
9. Енциклопедія історії України: у 10 т. Наук. ред. В.А. Смолій (голова) та ін. *НАН України, Інститут історії України*. Київ. 2003. 688 с. URL: <http://resource.history.org.ua>

10. Белов Д.М., Лазорик Є. Інститут біпатризму: досвід зарубіжних країн. *Порівняльно-аналітичне право*. Ужгород. 2014. № 7. С. 47–51.
11. Крисаченко В.С. Етнополітична стабільність України в міжнародному контексті. *Стратегічна панорама*. 2009. № 4. С. 79–87.
12. Луцишин Г.І., Матковський І.Й. Виклики та загрози прихованого подвійного громадянства в сучасній Україні. *Науковий журнал «Політикус»*. 2018. Вип. 2. С. 44–49.
13. PolicyPlan on Legal Migration (COM (2005) 669 fi nal). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0669>
14. A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools (COM(2008) 359 fi nal). URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>

Стаття надійшла до редакції 20 червня 2019 р.

УДК 342.1

DOI 10.33111/lre.2019.18.064

А. М. Цятковська*,
аспірантка кафедри конституційного
та муніципального права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана**

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

У статті аналізуються конституційно-правові основи європейської інтеграції України, розкрито зміст євроінтеграційної стратегії України та її правової (конституційної) регламентації.

Ключові слова: конституційно-правові основи, європейська інтеграція України, Європейський Союз, стратегія, правова регламентація.

*Tsiatkovska A. M., PhD student of the Constitutional and Municipal Law Department at Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.

CONSTITUTIONAL ASPECTS OF UKRAINE'S EU INTEGRATION STRATEGY: CONCEPT AND REGULATION

** Науковий керівник: директор Юридичного інституту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», д.ю.н., професор Колодій А.М.